

فیهی ئاسان: پەرتووکی مامە ئەکان: دەروازی پازدەیهەم: دەستبەسەرگرتن وداگیرکردنەو

الفقه المیسر: کتاب المعاملات: الباب الخامس عشر: فی الغصب

< کوردی - کردی - kurdish >

دەستە بژیریکی ئە زانیان

نخبة من العلماء

وەرگیڕانی: حاجی ئومید عومەر چروستانی

پیداچونەوہی: پشتیوان سابیر عەزیز

ترجمة: أومید عمر علی الجروستانی

مراجعة: پشتیوان صابر عزیز

له‌باره‌ی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردنه‌وه

سوپاس و ستایش بۆ خوای گه‌وره و میهره‌بان وه درود و سه‌لات و سه‌لام بۆ سه‌ر موحه‌مه‌دی کوری عه‌بدوڵلا و ئال و به‌یت و یار و یاهور و شوینکه‌وتوانی هه‌تا هه‌تایه .

به‌پریزان و خو‌شه‌ویستان له‌ چوار چپوه‌ی په‌رتووک‌ی مامه‌له‌کان، جاریکی تر هاتینه‌وه خزمه‌ت ئیوه‌ی به‌ریز، ئه‌مجاره به‌یارمه‌تی خوای گه‌وره له‌باره‌ی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردنه‌وه دوو بابه‌تتان بۆ باسه‌که‌ین، بابه‌تی یه‌که‌م : پیناسه و حوکمی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن، بابه‌تی دووهم : چه‌ند حوکمیکی په‌یوه‌ست به‌ ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن .

بابه‌تی یه‌که‌م : پیناسه و حوکمی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن (الغصب) .

1- پیناسه‌ی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن (الغصب) :

ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن له‌ زمانه‌وانیدا به‌ مانای وه‌رگرتنی شتیك دیت به‌ زوڵم و زۆرداری .

له‌ زاراوه‌ی شه‌ریعه‌تی ئیسلامیشدا : به‌ واتای ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردنی مافی که‌سیکی تر دیت به‌ زوڵم و زۆرداری و ده‌ستدریژی کردن و به‌بی بوونی هیچ هه‌قیك .

2- حوکمی ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردن : ده‌ستبه‌سه‌راگرتن و داگیرکردنی موک و مافی خه‌لکی

کاریکی حه‌رام و یاساغه له‌ ئاینی پیروزی ئیسلامدا وزانایان کۆرا و یه‌که‌هنگن له‌سه‌ری، به‌

به‌لگی ئه‌و ئایه‌ته‌ پیروزی که‌ خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت : ﴿ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَطْلِ ﴾

(1) ، واتا : به‌ ناهه‌ق و سه‌مکاری سه‌روه‌ت و سامانی یه‌که‌تری مه‌خۆن، جا به‌ داگیرکردن

بی‌ت، یان به‌ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی بی‌ت به‌ فروفیل، یاخود به‌شیوه‌ی به‌رتیلدان بی‌ت به‌

فه‌رمانبه‌رو کاربه‌ده‌ستیك، بۆ ئه‌وه‌ی مال و دارایی یه‌کیکی ترتان بۆ بر بدات، جا به‌

شایه‌تیدانی ناحه‌ق بی‌ت، یان به‌سویندی درۆ .

(1) بوخاری به‌ فه‌رموده‌ی ژماره (2257) و موسلیم به‌ فه‌رموده‌ی ژماره (1229) ریوایه‌تیان کردوه، له‌فه‌زی فه‌رموده‌کش له‌فه‌زی بوخاریه .

ههروهها پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) له فهرموودهیهکی سهحیحدا فهرموویهتی: { لا یحل مال امریء مسلم إلا بطیب نفسه } (1).

واتا: مال و سهروهت و سامانی هیچ کهسیک بو کهسیکی تر حال ل نیه به رهزامهندی ئه و کهسه خوئی نه بییت .

ههورهها فهرموویهتی: { من اقتطع شبرا من الأرض ظلما طوقه الله يوم القيامة من سبع أرضین } (2).

واتا: هه کهسیک بستیک زهوی به زولم و زور له کهسیکی تر داگیر بکات، ئهوا خوای گهوره ههر چهوت زهویه که له روژی دوا بییدا ده کاته گهردن و ئهستویهوه .

جا بویه ههر کهسیک زولم وسته میکی له برابیهکی موسلمانان کردوو به تهبهه لی بکات، و مافی به سهه خوویهوه نه هیلیت، و داوای گهردن نازادی له براهی بکات له دونیا پیش ئهوهی روژی دوا بیی و هیچ داد و بی دادیک سوودی نه بییت، لهم بارهیه شهوه پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموویهتی: { من كانت له مظلمة لأخيه من عرضه أو شيء فليتحلله منه اليوم قبل أن لا يكون دينار ولا درهم إن كان له عمل صالح أخذ منه بقدر مظلمته وإن لم تكن له حسنات أخذ من سيئات صاحبه فحمل عليه } (3).

واتا: ههر کهسیک زولم وسته میکی کردوو له مال و شهههه و ناموسی برابیهکی موسلمانان، ئهوه با ئه مپرو له دونیادا با ههقه کهی بداتهوه و گهردنی خوئی پی نازاد بکات، پیش ئهوهی روژیک بییت که دینار و درهه می تیدا نه بییت، جا ئه گهر زولم وسته می کرد بییت له برابیهکی و کار و کردهوهیهکی چاکهیهکی هه بییت، ئهوا به ئه ندازهی ئه و زولم وسته مهی له براهی کردوو خوای گهوره له چاکهکانی ده دات به و کهسهی که زولمی لی کردوو، خو ئه گهر چاکهیه نه بوو ئهوا له خراپهیی سته ملیکراوه که ده خریته سهه سته مکاره که .

(1) ئهحمهه رپویهتی کردوو (72/5)، وه داره قوطنیش رپویهتی کردوو (26/3)، وه شیخ ئهلبانی به فهرموودهیهکی سهحیحی داناوه، پروانه پهرتوکی (الارواء به فهرموودهی ژماره 1459).

(2) بوخاری به فهرموودهی ژماره (2452-2453) و موسلیم به فهرموودهی ژماره (1610) رپویهتیان کردوو، له فزه کهش له فزی موسلیمه .

(3) بوخاری به فهرموودهی ژماره (2449) رپویهتی کردوو .

بابه‌تی دووم : چەند حوکمیگی په‌یوه‌ست به‌ ده‌ستبه‌سه‌راگرتن وداگیرکردن :

1-واجبه له‌سه‌ر ئه‌و كه‌سه‌ی سته‌می كردووه و مال و مافی خه‌لكی داگیر كردووه، ده‌ست به‌جی وه‌ك خۆی بیگی‌په‌ته‌وه بۆ خاوه‌نه‌كه‌ی، خۆ ئه‌گه‌ر فه‌وتانده‌بووی ئه‌وا واجبه بریتی ئه‌و ماله‌ی بۆ بكریته‌وه، یان قه‌ره‌بووی بکاته‌وه .

2-ئه‌بیت ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ مال و مۆلكی خه‌لكی داگیر كردووه، به‌و زیاده‌یه‌وه كه‌ هاتووه‌ته‌ سه‌ری بگی‌په‌ته‌وه بۆ خاوه‌نه‌كه‌ی، جا ئه‌و زیاده‌یه‌ لكاو بیت په‌یه‌وه‌ی یان جیا بیت لی .

3-ئه‌گه‌ر هاتوو كه‌سی داگیر كار به‌ ئاره‌زووی خۆی ده‌ستکاری ئه‌و مۆلك و ماله‌ی كردبوو كه‌ داگیر كردووه، به‌ دروستکردنی بینا و خانوو یان به‌ ناشتنی دره‌خت بیت، ئه‌وا ئه‌گه‌ر خاوه‌نه‌كه‌ی داوای كرد كه‌ ئه‌و خانوو به‌روخینیت یان ئه‌و دره‌خته‌ هه‌لبكیشیت، ده‌بیت جی به‌جیی بکات .

4-ئه‌گه‌ر هاتوو ئه‌و مۆلك و ماله‌ی كه‌ داگیر كراوه، گۆرا بوو، یان كه‌می كردبوو، یان له‌ نرخه‌كه‌ی هاتبووه‌ خوار، ئه‌وا كه‌سی داگیركار زامنی ئه‌و كه‌مكردنه‌یه و ده‌بیت قه‌ره‌بووی خاوه‌نه‌كه‌ی بکاته‌وه .

5-جاری وا هه‌یه‌ داگیر كردن ده‌ستبه‌سه‌راگرتن به‌ ناکۆکی و به‌ سویندی درۆ ده‌کریت .

6-ته‌واوی هه‌لسوکه‌وتی گه‌سی داگیركار هه‌مووی نادروست ونا به‌جی وباتله‌، ئه‌گه‌ر هاتوو خاوه‌نه‌كه‌ی مۆله‌تی نه‌دابوو به‌وه‌ها کاریک .

[له‌خوا‌ی گه‌وره و میه‌ره‌بان داواکارین كه‌ به‌ فه‌زل و به‌خشنده‌یی خۆی یارمه‌تیمان بدات ئاگاداری مۆلك و مافی خه‌لكی بین، و وامان لی بکات كه‌ ده‌ستمان نه‌چیته‌ مافی برای موسلمانمان، وه‌ ئه‌گه‌ر هه‌ر مافی‌کیشمان به‌سه‌ره‌وه‌یه‌ ده‌سه‌لاتمان بدات له‌ دنیا دا بیگی‌په‌نه‌وه‌ بۆیان پیش ئه‌وه‌ی رۆژیک بیت كه‌ په‌شیمان بوونه‌وه‌ داد و بی‌داد هه‌یج سویدیکی هه‌بیت] وه‌رگی‌ر

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم